

Naturvetarnas Professionsförening Naturbrukslärarnas yttrande avseende remiss *Nya inriktningar, gymnasiepoäng och examensmål på naturbruksprogrammet (Dnr 2015:1247)*

Professionsföreningen ser med oro på Skolverkets förslag till förändringar av Naturbruksprogrammet. Särskilt kritiska är vi till förslaget om att begränsa möjligheten för eleverna att välja yrkesutgångar som är attraktiva i framtiden för att utveckla naturbrukets branscher och överbrygga den ökade klyftan mellan stad och land.

Vi ser en överhängande risk att en föreslagna förändringar skulle leda till att fler elever väljer teoretiska program. Detta vore beklagligt, både för de berörda individerna och för det svenska samhället i stort. Enligt (bilaga 1) sid 43 från SOU 2015:97 har de elever som genomför en yrkesutbildning, oavsett inriktning goda förutsättningar att få arbete.

Vi ställer oss mycket frågande till varför Skolverket vill begränsa unga människors möjlighet att få den särskilda behörighet som krävs vid de flesta högskoleprogram inom naturbruksområdet. Det går tvärt emot de intentioner som anges i SOU 2015:97 (bilaga 1). Att Sveriges Lantbruks Universitet ser det som en brist att antalet akademiker i med praktisk erfarenhet i Naturbrukets branscher på sikt minskar påtalas i deras remissvar. Den senaste gymnasie-reformen innebar en kringkörning av just denna möjlighet och sedan dess har antalet sökande till naturbruksprogrammet minskat, vilket har lett till att flera skolor tvingats lägga ner. Då som nu fördes en diskussion i sociala media, just då eleverna från årskurs 9 söker till gymnasiet. Det är mycket rimligt att anta att det tyvärr redan har påverkat antalet sökande till Naturbruksprogrammet till höstens antagning. Vi befarar att Skolverkets förslag kommer att minska attraktionskraften för studiemotiverade elever, vilket minskar Naturbruksskolornas möjligheter att försörja de gröna näringarna med välutbildade och kompetent personal. Detta vore beklagligt för Sverige och naturbrukets branscher.

Ett mera personligt inlägg från min egen yrkeskarriär att jag själv lärt elever hantera vapen som lärare på Naturbruksgymnasium på ett ansvarsfyllt sätt i tio år och visat hur farligt det är om man gör fel. Skulle detta öka terrorismen? Framtiden för glesbygden är inte bara produktion i jordbruks och skogsbranscherna utan upplevelser och turism. Ett exempel är jaktturism, en sektor där betalningsviljan är stor. För närvarande ändras de jaktbara viltets antal och sammansättning snabbt. Vildsvinen ökar kraftigt i antal och det är ett problem för många lantbrukare.

NATURVETARNA LYFTER NATURVETARE

Det kräver aktiv viltförvaltning och kunskap, och nu vill skolverket minska möjligheterna till utbildning i jakt och viltvård?

Ytterligare en personlig erfarenhet är att jag i ett SIDA-finansierat projekt för tre år sedan besökte Mweka Wildlife College i norra Tanzania, en statlig skola som utbildar för viltvård, turism och jaktturism. Trots att det ligger i ett område där terrorism verkligen är ett högaktuellt problem, så såg man viltvården och jaktturismen som ett medel att ge välstånd till folket, vilket bidrar till att skapa ett stabilare samhälle. Troféavgifterna finansierar också skyddet av viltet och skolor och skapar lokala incitament för att bevara viltet. Några svenskar jobbar i denna bransch som skapar utveckling och välstånd i ett globalt perspektiv. Har flera liknande exempel från min tid som biträdande expert i FN i Zimbabwe. En annan slutsats jag kom fram till under min tid inom FN var att utan utbildning sker ingen utveckling. Vart man än kom i södra Afrika och hittade fungerande projekt så fanns det utbildade eldsjälar som låg bakom de framgångsrika koncepten.

Vi instämmer i Naturvetarnas eget remissvars slutsats att det är anmärkningsvärt att Skolverket föreslår förändringar som skulle innebära mindre flexibilitet och därmed sämre förutsättningar för eleverna att möta utmaningarna på framtidens arbetsmarknad. De ungdomar som kommer att gå på det nya naturbruksprogrammet är idag 15 år eller yngre och de allra flesta kommer att vara yrkesverksamma i minst 50 framöver. Globalisering, automatisering, digitalisering och en anpassning mot större hållbarhet är starka trender som påverkar arbetsmarknadens kompetensbehov i hög grad redan idag. Det enda vi vet om arbetsmarknaden 2066 är att den kommer att se annorlunda ut jämfört med vad den gör idag. Framtidens arbetstagare kommer med största sannolikhet att behöva vara mer flexibla än vad vi är idag.

Med vänlig hälsning

Naturbrukslärarnas Professionsförening

Anders Hägg

Ordförande Naturbrukslärarnas Professionsförening

Naturbrukslärarnas Professionsförenings medlemmar är Naturvetare som är lärare på Naturbruksgymnasier. Vi är övertygade om att naturbruksprogrammet har en viktig roll att spela för att stärka ungdomars intresse för naturvetenskap, utveckla näringarna och för att överbygga den ökade klyftan mellan stad och land.

Bilaga 1 Sid 43 ur SOU 2015:97

2.1 Styr dimensionering eller ökad attraktivitet

Yrkesprogramsutredningen tillsattes som ett svar på en oro över en hög ungdomsarbetslöshet och ett vikande intresse för gymnasieskolans yrkesprogram.

Många unga söker arbete samtidigt som arbetsgivare är oroliga för sin kompetensförsörjning. En bättre matchning mellan ungas val av utbildning och arbetsmarknadens efterfrågan kan grovt sett åstadkommas på två sätt:

- Genom att dimensionera antalet platser inom gymnasieskolans olika nationella program efter arbetsmarknadens efterfrågan.
- Genom att öka yrkesprogrammets attraktivitet.

Att dimensionera antalet utbildningsplatser inom gymnasieskolan är ett konkret sätt att förbättra matchningen. Om behovet av exempelvis VVS-tekniker förväntas bli högt så ska utbildningsväsendet leverera så många utbildade personer som behovet motsvarar.

En sådan lösning bygger på en central styrning av antalet utbildningsplatser inom nationella program och inriktningar, samt förutsätter att det är möjligt att träffsäkert förutsäga arbetsmarknadens behov.

Lösningen innebär också att elevernas egna val och intressen underordnas prognoser av vad arbetsmarknaden behöver. Dagens system bygger på att elevernas efterfrågan i första hand ska tillgodoses, utifrån det utbildningsutbud som finns i hemkommunen.

Yrkesprogramsutredningen förespråkar inte en centralstyrd dimensionering av gymnasieskolan efter arbetsmarknadens efterfrågan. Utredningen har inte heller funnit något politiskt intresse för en sådan drastisk förändring av synen på ungdomars möjlighet att välja utbildning efter eget intresse, eller en önskan att centralisera såväl antagningssystem som beslut om det lokala utbudet av program och inriktningar.

I debatten kan man ibland höra att "ungdomar väljer fel" eller att de "utbildar sig direkt till arbetslöshet" och att detta skulle vara ett skäl att överväga en dimensionering av antalet utbildningsplatser inom yrkesprogrammen.

Utredningen har inte funnit stöd för att elever väljer yrkesprogram som i sig leder till arbetslöshet. De elever som väljer ett yrkesprogram, och som slutför utbildningen, har generellt sett mycket goda möjligheter att få arbete.

Inte heller Arbetsförmedlingens prognoser ger stöd för tanken om en överutbildning inom gymnasieskolans yrkesprogram. Tvärtom är många framtida bristyrken sådana som kräver gymnasial yrkesutbildning.